

Julstad

Veronica Kronholm

Julstad

av

Veronica Kronholm

Anna visste bättre än att köra för fort på den hala landsvägen. Men trots att snön vräkte ner, var hon för stressad för att släppa efter på gaspedalen.

Den pratglade radioprataren önskade en god jul och satte igång en trallig jullåt. Där gick gränsen. Hon smällde till knappen så att radion tystnade.

I nästa sekund såg hon rakt in i ögonen på en ren som stod mitt på vägen.

Anna skrek högt men blev överröstad av tjuven från däckens vid inbromsningen. Sedan blev det svart.

“Hur gick det?”

Den obekanta rösten lät som om den var under vatten, långt bort.

Annas huvud bultade. Hon tittade sig förvirrat omkring och ryggade till, när hon tittade ut genom sidofönstret. En ung man, troligen i sina sena tonår, med uppspärrade ögon tryckte nästan näsan mot glastrutan.

“Är du okej?” ropade han och rättade till sin mössa som var toppad med snö.

Hon nickade men slutade när huvudet sa emot. Hon spände loss säkerhetsbältet och öppnade dörren. Kylan slog emot henne och iskalla snöflingor träffade henne i ansiktet. Kroppen var öm och stel som efter ett träningspass men bar henne när hon sakta tog sig ur bilen på skakiga ben. Snön nådde henne upp till de vadlånga stövlarna. Hon svepte sin kappa tätare om sig men det tunna tyget stod inte emot vädrets makter.

“Förlåt”, sa tonårskillen och viftade med armarna så att snön på hans lusekofta yrde.

“Vixen sprang ifrån mig och ut på vägen trots att jag varnat honom för just sådant här.”

Han pekade på renen som stod några meter bort och bökte med mulen i den djupa snön.

Killen fortsatte prata men Anna lyssnade inte längre utan tog in scenen ordentligt. Hon befann sig inte längre på vägen utan i vägdkiket intill, med bilens framdel i en snödriva.

“Nu kommer jag aldrig fram i tid!”

Hon drämde näven i bilens tak så att tonårskillen hoppade till och slutade prata tvärt.

“Jag visste knappt innan hur jag skulle hinna fram till stugan och göra allt, men nu är det fullständigt omöjligt! Hur i helsike tänkte jag när jag tog på mig mer jobb veckan innan jul och ändå lovade släkten att ha stugan julpyntad och skinkan klar till julafton i morgon?” Hon slog händerna för ansiktet. “Och alla julklappar som ska packas in!”

“Oj, det låter stressigt.”

Hon vände sig om och tittade på killen. Hon spände ögonen i honom.

“Var det din ren, sa du?”

Vad var det här för idiot som sprang runt i skogen utan jacka och med en ren som sällskap?

Killen backade ett steg och höll upp händerna iklädda lovikkavantar som i försvar.

“Det var verkligen inte meningen. Men jag lovar att hjälpa dig.”

“Hur då? Om du inte känner en bärgare som kan komma hit bums så vet jag inte vad du kan göra.”

Annas axlar sjönk och tårarna var nära.

“Det är ju jul, då ska du vara glad”, sa han och log brett.

“Hörde du inte vad jag just sa?”

Hon började tro att allt inte stod rätt till med den här killen.

“Jag hörde vartenda ord. Vixen!”

Innan hon hann reagera tog killen tag i henne och svingade henne upp på renen som tagit några kliv närmare.

“Vad gör du”, utbrast hon och greppade tag i pälsen för att inte ramla av. “Är du inte riktigt klok?”

Killen var starkare än han såg ut.

“Jag heter Janis”, svarade han och hoppade upp bakom henne. “Vixen har du ju redan träffat.”

Anna var för chockad för att säga något mer. Hade killen inga gränser?

Just när hon hittat talförmågan igen, visslade han högt och Vixen satte av i galopp. Anna skrek och borrhade in naglarna i renpälsen. Hon kände Janis ta ett stadigt grepp om midjan på henne men visste inte vad hon skulle göra åt saken eftersom all koncentration gick åt att hålla sig kvar.

Träden susade förbi, vägen var sedan länge bakom dem.

“Var ska vi?” ropade hon när frågan äntligen hade formulerat sig i huvudet.

Janis lyfte handen och pekade.

Den fallande snön fick henne att blinka och kisa. Hon såg inget förutom snötunga tallar. Renen sprang lätt trots snön och de två passagerarna på ryggen. Som om den förstod vad Anna tänkt, höjde den huvudet och brölade högt, som i ett glädjetjut.

Då såg hon det.

Ett skarpt sken mellan träden framför dem. Det verkade pulsera och dess ljusstrålar lyste markant mot den anammande skymningen. Var det en skoter?

Anna flämtade till när Vixen sprang rakt mot det. Hon blundade och tog spjärn.

Men ingen kollision kom.

Hon vågade till slut öppna ögonen och spärrade då upp dem för att ta in vad hon såg. Skogen var borta och ersatt med ett öppet vinterlandskap. Den mörka himlen lyste full av stjärnor. Hon huttrade till, vilket Janis måste ha märkt.

“Vi är snart framme, då ska du få något varmt i dig”, lovade han.

Vixen tog de sista kliven uppför en höjd och Anna häpnade över vad hon såg nedanför.

“Välkommen till Julstad”, flinade Janis.

En enorm glaskupol reflekterade månljuset och tävlade om högsta punkt med de höga fjällen i horisonten. Innanför kupolen kunde Anna skymta former av hus i färgsprakande färger. Synen påminde henne om den snöglob hon fått av sin pappa när hon var liten. Hon hade älskat att skaka den så att snön yrde.

Vixen skuttade in genom kupolens öppning. Porten var lika hög som hela domkyrkan i Uppsala, vilken Anna hade kört förbi i förmiddags. Det fick den här platsen att verka ännu mer orimlig. Drömde hon?

Trots glastaket ovanför dem, föll det små fina flingor som färgade marken vit. De färgglada husen de passerade liknade hemmasnickrade trädkojor. En del lutade oroväckande mot varandra medan en del hus var byggda i flera våningar trots att de understa såg ut att ramla ihop när som helst. Men de var alla pyntade med ljus- och granslingor, julgranskulor och polskagrisstänger.

“Öka takten Vixen, vi är sena”, manade Janis på. “Ta genvägen över Jultorget.”

“Var ska vi?” frågade Anna.

“Till vår årliga julfest. Alla är redan samlade i stora slottssalen.”

Inte förrän då insåg hon att inte en själ syntes till. De korsade en öppen yta, stor som en fotbollsplan. Anna flämtade till och tittade upp. Och ännu högre upp. Den högsta gran hon någonsin sett stod julpyntad mitt på ytan. Stjärnan som blänkte i toppen såg ut att nästan nudda glastaket.

“Det är Önskegranen”, förklarade Janis med låg röst. “Den uppfyller önskningar.”

Hon höjde på ena ögonbrynet och vände sig mot honom.

“Det är sant”, lovade han. Han såg vördnadsfullt på granen. “Jag om någon, vet.”

Raderna av hus tog slut och en slottsliknande byggnad tornade upp sig framför dem. Men med spiror och torn i gälla färger, en del randiga och prickiga. Så fort renen stannat framför de pampiga portarna, hoppade Janis av för att hjälpa henne ner.

De gick genom en imponerande hall. Deras fotsteg ekade mot marmorgolvet och Anna tittade storögd på en svirvlande trappa med polkagrisrandigt räcke upp till de övre våningarna.

“Den här vägen”, sa Janis och öppnade ett par dubbeldörrar varifrån Anna anade röster.

Salen var enorm men var ändå hemtrevlig på grund av allt julpynt och de tända stearinljusen. Det doftade blommande hyacint och kryddnejlika.

“Så, din lusekofta är någon typ av uniform?”

Anna förstod äntligen när hon tittade sig omkring på klungorna av ungdomar som pratade och skrattade. De var alla klädda som Janis.

Han nickade och räckte henne en mugg. "Här, drick lite choklad så blir kroppen varm."

Anna tog emot muggen men kände sig malplacerad tills hon såg andra människor som hon, både i varierande åldrar och i riktiga ytterkläder.

Varför hade Janis tagit med henne hit? Hur kunde platsen ens finnas på riktigt? Hon skakade på huvudet. Hon måste ha skadat sig i bilkraschen, hon låg kanske i koma och drömde alltihop.

Hon blåste på den varma chokladen för att få den att svalna. Hon ville inte såra Janis känslor genom att avslöja att hon egentligen avskydde all sorts varm dryck. Hon log och låtsades sippa på innehållet när han tittade.

"Välkomna!"

Anna vände sig mot den djupa rösten. En vithårig man med långt skägg klädd i tomtekläder stod på en uppbyggd liten scen. Han slog ut med händerna och tog emot ungdomarnas applåder.

Inte kunde det väl vara ...? Anna fick ögonkontakt med en man med droppande choklad i mustaschen, och i samförstånd gapade de båda två. Men medan Anna fortsatte att stirra, började mannen att busvissla och klappa i händerna så att chokladen stänkte på hans dunjacka.

"Ha så roligt och god jul", avslutade tomten och försvann i folkvimlet.

"Jag ska bara hälsa på chefen", sa Janis. "Jag kan hämta mer dricka på vägen tillbaka."

"Visst", sa Anna och låtsades ta en klunk till.

Genom muggen kände hon att drycken blivit ljummen vilket var ännu äckligare än när den var glödhet. Hon letade efter en plats att ställa ifrån sig den men det var tätt mellan alla minglande besökare.

"Är det inte fantastiskt?"

En rundlagd kvinna med stora ögon var plötsligt mitt i hennes synfält. Kvinnan sörplade ur sin mugg och Anna försökte låta bli att rynka på näsan.

"Helt otroligt", instämde hon.

"Att den här platsen verkligen finns på riktigt. Och tomten!"

Kvinnan skrattade högt och höjde muggen igen.

Anna nickade och försökte ta sig runt kvinnan. Hon tog sikte på en fönsterkarm och ursäktade sig fram genom klungorna. En kvartett började spela glada julsånger med pianisten som anförare. En äldre man skrattade så högt när Anna gick förbi att hennes huvud började dunka igen.

När hon väl kom fram till fönstret och ställde ifrån sig muggen, kände hon sig precis som på sin firmafest några dagar tidigare. Ensam och spiknykter medan de andra blev mer och mer onyktra. Hon bet sig i läppen och försökte sätta fingret på varför hon hade den känslan.

Hon jämförde människorna med nissarna och insåg att det var en stor skillnad mellan dem. Medan människorna skrattade och flamsade nästan hysteriskt, stod nissarna lugnt bredvid och fyllde på deras muggar. Var det sprit i drycken, försökte de dricka människorna under bordet?

Just när Anna skulle sniffa på innehållet i sin mugg, såg hon en nisse luta sig fram som för att kyssa kvinnan han just hållt upp choklad till. Men hans läppar stannade några centimeter från hennes. I nästa stund dök det upp en skarp ljuspunkt stor som en ärtä ur kvinnans halvöppna mun. Den singlade genom luften som glöd från en eld. Nissen svalde den snabbt medan kvinnans skratt avtog. Hon såg plötsligt förvirrad ut och hennes tidigare gestikulerande händer föll slappt neråt så att nissen fick rädda hennes mugg innan den slogs i bitar mot golvet.

Anna visste inte vad hon skulle tro. Salen lyste upp av fler ljusglimtar som försvann i ett nafs, musiken blev tydligare ju mer sorlet och skratten dog ut. Hon kände kallsvetten bryta ut på ryggen. Vad var det som hände?

Hon vände och sprang i samma ögonblick hon såg Janis närma sig.

Hon slog upp den tunga slottsporten och sprang nerför trapporna, ramlade nästan på de snöhala stegen men höll sig uppe. Bakom sig hörde hon Janis ropa hennes namn. Tårar av rädsla brände i ögonen men hon bet ihop, det fanns inte tid att gråta. Var skulle hon ta vägen?

Hon sprang över det tomma torget och inte förrän hon närmade sig granen insåg hon att det var hit hon varit på väg hela tiden.

“Håll dig borta”, ropade hon till Janis och grabbade tag i en av granens grenar. “Annars önskar jag att du aldrig fötts!”

Janis slutade genast att springa men fortsatte ändå gå sakta framåt, med händerna lyfta framför sig.

“Ta det lugnt, gör inget du kommer att ångra.”

“Vad gör ni med människorna? Vad skulle du göra med mig?”

Janis suckade och la armarna i kors. Han såg ut att tänka innan han till slut svarade.

“Jag skulle ta din julanda.”

Anna förstod inte.

“Vaddå, så jag inte har någon julkänsla till i morgon?”

“Någonsin”, medgav Janis.

Hon flämtade till och backade ett steg så att grenarna tryckte henne i ryggen.

“Ärligt talat”, sa han, “så trodde jag inte att du skulle sakna den, så stressad som du var när jag hittade dig. Vi lever på er tro på julen precis som ni lever på mat.”

“Det är inte vad jag skulle kalla det när ni suger ur oss allt som hör julen till”, väste hon.

“Nej, kanske inte. Men förr var det så. Då räckte det med att chefen åkte till er värld en gång om året och tog med sig tillräckligt med julanda till oss allihop. Människorna saknade det inte ens utan fick ny julkänsla till året därpå. Men nu för tiden är det så få som tror och längtar till julen, att vi tvingas göra så här.”

“Men det är fel”, skrek hon så att det rev i halsen. Hon skakade av ilska. “Jag borde önska att hela jäkla Julstad försvann!”

Janis tog hastigt upp händerna igen.

“Om vi försvinner så försvinner även julen, vill du ha det på ditt samvete?”

Hon visste inte vad hon skulle tro.

Han log försiktigt.

“Förstår du nu? Vi kan inte leva utan varandra.”

Anna blundade och önskade tyst för sig själv. Någonstans långt borta hörde hon ett vrål innan det blev svart.

Det knackade.

“Hallå, vakna.”

Kroppen var stel och Anna sträckte på sig men slog i något. Hon öppnade yrvaket ögonen och fick kisa innan hon vande sig vid ljuset. Hon hade slagit händerna i ratten. Varför satt hon i bilen? Hon rynkade ögonbrynen och tittade förvånat ut ur sidofönstret.

En äldre man i orange arbetskläder stod med händerna på höfterna.

“Godmorgon. Jag är här för att bärga bilen”, sa han när hon öppnade dörren. “Har du suttit här hela natten?”

Hon tog sig mödosamt ut i kylan.

“Tydligen”, blev hennes svar till slut.

Hon visste inte vad hon mer skulle säga. Hon mindes ingenting. Eller, jo vänta. Var det en ren som stått mitt på vägen?

“Vilken tur att du inte frös ihjäl, och på självaste julafton.” Mannen skakade på huvudet och gick mot sin blinkande lastbil. “Om du vill så kan du hoppa in i hytten och värma dig så länge, det här går fort.”

Anna tog sin weekendväska från baksätet och lydde tacksamt.

När hennes tår äntligen var tinade med hjälp av ett par raggsockor från väskan och det inte längre brände i de iskalla kinderna, hoppade bärgaren in bakom ratten.

“Bilen har fått en rejäl buckla framtill och den behöver sig en genomgång för bilbatteriet laddar inte trots att det inte är så gammalt. Jag kan lämna av dig och sedan köra bilen till närmaste verkstad men ingen har såklart öppet de närmaste dagarna.”

“Tack så mycket.”

Anna log uppgivet. Vad skulle släkten säga? Hon tittade på klockan och blev lättad över att hon i alla fall skulle hinna fram före dom.

“Då är vi här”, sa mannen och ryckte Anna ur en dvala hon inte märkt hon befunnit sig i.

Hon kastade en blick på den traditionella fjällstugan som var hyrd över helgen innan hon tackade och öppnade bildörren.

“God jul”, önskade bärgaren och vinkade när han körde därifrån.

Anna vinkade matt tillbaka med väskan på axeln. Först då slog det henne att pyntet, maten och julklapparna låg kvar i bilen.

“Skjut mig”, mumlade hon och gick mot dörren. Hon visste inte om hon skulle skratta eller gråta.

Hon låste upp dörren efter att ha letat upp nyckeln hon fått instruktioner om, och klev in.

Det första hon såg genom hallen var en enorm klädd julgran med tindrande ljus stående mitt i det rymliga vardagsrummet. En hög med paket låg under grenarna och bredvid knastrade en brasa i den öppna spisen. Hon stirrade förvånad på alltihop. Hade någon i släkten hunnit hit före henne?

“Är det någon här?” ropade hon och gick in.

En välkänd julballad hördes i bakgrunden medan hon värmdde händerna över den värmande elden. Hon såg sig omkring, på det färgglada julpyntet som pryddde hela rummet och de upphängda stjärnorna i fönstren.

En doft av färdiglagad julsinka ledde henne till köket. Hon kunde knappt tro sina ögon när hon såg in i den påslagna ugnen. Och på den stora köksön stod ett färdigt julbord uppdukat, lika fint som på restaurangerna i stan.

Hennes blick fastnade på ett rött julkort som låg på bordet.

Väl spelat. Jag hoppas på en returmatch nästa år. Till dess, God Jul önskar Janis.

Anna förstod ingenting. Men den lugna julmusiken från vardagsrummet lät plötsligt som ett viskande hot. Håret reste sig på armarna och det for kalla kårar längs ryggraden när hon kastade kortet i soporna.